

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ЮНАКІВ ТА ДІВЧАТ

Зелинська Г.К. Соціально-психологічна характеристика гендерних стереотипів юнаків та дівчат. У статті розглядається актуальна, але недостатньо досліджена проблема гендерної стереотипізації юнаків та дівчат; виявлено характеристику стандартів соціально-психологічного впливу гендерних стереотипів на соціальну адаптацію та систему цінностей юнаків та дівчат; розкрито соціально-психологічний зміст гендерних стереотипів юнаків та дівчат; виявлено соціально-психологічні параметри гендерних стереотипів юнаків і дівчат; вивчено їх прояв на особистісному, соціально-груповому та суспільному рівнях.

Ключові слова: гендерно-рольовий стереотип, гендерна роль, гендерно-бінарні опозиції, фемінність, маскуліність, андрогідність.

Зелинська Г.К. Социально-психологическая характеристика гендерных стереотипов юношей и девушек. В статье рассматривается актуальная на сегодняшний день проблема гендерной стереотипизации юношей и девушек; представлена характеристика стандартов социально-психологического воздействия гендерных стереотипов на социальную адаптацию и систему ценностей юношей и девушек; раскрыто социально-психологическое содержание гендерных стереотипов юношей и девушек; выявлены социально-психологические параметры гендерных стереотипов юношей и девушек; изучено их проявление на личностном, социально-групповом и общественном уровнях.

Ключевые слова: гендерно-ролевой стереотип, гендерная роль, гендерно-бинарные опозиции, феминность, маскулинность, андрогидность.

Постановка проблеми. Вивчення проблем соціально-психологічних характеристик гендерних стереотипів юнаків та дівчат, особливостей їх впливу на особистісну сферу та шляхів вираження у повсякденному житті є одним з найбільш значущих науково-практичних напрямків досліджень сучасності. Це визначається, в першу чергу, недостатністю вивченості психологічних детермінант гендерних стереотипів, їх ролі у процесі формування особистості, також швидкою появою нових досі не вивчених гендерних стереотипів на базі активного розвитку суспільства.

У зв'язку з цим, комплексне розв'язання проблем сталого розвитку суспільства неможливе без створення рівних можливостей для самореалізації особистості незалежно від статі в будь-якій сфері життєдіяльності. Показником демократичного суспільства вважається реалізація ідеї гендерної рівності у міжстатевих стосунках, надання пред-

ставникам обох статей рівних прав і шансів на повноцінну життєдіяльність та свободу вибору. За останній час питання гендерної рівності стало паритетним у всьому сучасному світі, виникла гостра потреба у формуванні нових взаємовідносин між жінками та чоловіками, що мають бути засновані на рівнопартнерських засадах, наданні обом статтям рівного доступу до благ розвитку цивілізації.

Аналіз попередніх досліджень. За останні десятиліття зацікавленість науковців гендерними стереотипами посилилась, адже вивчення широкого кола питань, які пов'язуються з різними аспектами гендерних стереотипів, має не лише теоретичне, а й практичне значення: достатньо назвати лише дві сфери – сімейні відносини та працевлаштування.

Дослідженню гендерних стереотипів присвячені праці таких зарубіжних науковців, як С. Шермана, О'Лірі, О. М. Здравомислової, А. В. Кириліної та ін. Проблематика гендерно-рольових стереотипів в українському суспільстві висвітлюється у працях Р. Ануфрієвої, О. Балакїревої, О. К. Болотської, Г. Герасименко, С. М. Гришак, І. Демченко, Т. Журженко, О. Забужко, К. Карпенко, В. Кушакова, Н. Лавріненко та ін.

У зв'язку з тим, що вказана проблематика на сьогодні недостатньо досліджена сучасними науковцями, у статті буде проведений теоретичний аналіз дослідження гендерних стереотипів юнаків та дівчат з орієнтацією на їх життєвий досвід.

Виклад основного матеріалу. Вивчення гендерних відносин у суспільстві є актуальною соціально-психологічною проблемою сучасності. Це обумовлено тим, що культура, традиції та стереотипи, усталені протягом багатьох століть, диктують відмінності у соціально-психологічній життєдіяльності чоловіків та жінок.

Сучасні активні трансформаційні потрясіння економіки та суспільного устрою оголили суперечності усталених традиційних суспільних відносин і обумовили потребу осмислити роль і місце людини у суспільстві, її права на свободу та рівність. Світовий досвід показує, що розв'язання різноманітних гендерних проблем залежить від формування в суспільстві культури рівності між представниками різних статей. Особлива увага надається гендерним стереотипам та культурі гендерних відносин, які контролюються в процесі гендерної соціалізації.

Якими б не були людські суспільства, примітивними чи розвинутими, класовими чи докласовими, войовничими чи миролюбними, багатими чи бідними, усіх їх об'єднує незаперечний факт наявності в соціальній культурі двох найбільших категорій людей – чоловіків і жінок. Важливо згадати і про те, що у суспільній культурі панує сукупність ідей, ставлень, норм, моделей поведінки, традицій, які передаються від

покоління до покоління та стосуються ціннісних уявлень про соціальну роль та місце у суспільстві юнаків та дівчат.

Проводячи аналіз теоретичних джерел у рамках соціально-психологічних характеристик гендерно-рольових стереотипів юнаків та дівчат, неможливо не звернути увагу на соціальні стереотипи, які є складовими соціальної структури будь-якого суспільства. Це так звані позиції, через які відбувається взаємодія між людьми. Соціальні стереотипи визначаються як сукупність очікувань щодо поведінки індивіда, котрий займає певну позицію в процесі спілкування та спільної діяльності.

Соціальні стереотипи, зумовлені диференціацією всіх членів суспільства на дві категорії – юнаків (чоловіків) та дівчат (жінок) – і передбачають очікувану від них ціннісно та нормативно визначену поведінку. Від народження кожна людина одержує статус, який відповідає її статі, тобто статус жінки та чоловіка з відповідними очікуваннями щодо їхньої поведінки. Проте гендерні соціально-стереотипні ролі не слід розуміти як поділ усіх соціальних статусів, а відповідно, і ролей, на такі, що можуть виконувати лише чоловіки або жінки.

Важливо звернути увагу на те, що на повсякденному рівні міркувань, гендерні стереотипи базуються на переконанні людей у психологічних відмінностях між чоловіками і жінками. Це пов'язано з генетичними, анатомічними і фізіологічними особливостями чоловічого і жіночого організму. Однак, факт тілесної несхожості чоловіків і жінок ще не говорить про те, що саме звідси походять всі спостережувані розбіжності між ними, включаючи психологічні. Біологічні відмінності мають і соціокультурний контекст, що визначає, які особистісні та поведінкові характеристики в даний час і в даному суспільстві очікуються від чоловіка, а які – від жінки, які характеристики вважаються людьми важливими для чоловіка, а які – для жінки. Особливості сприйняття біологічних відмінностей між статями визначається культурними чинниками суспільства.

Заглиблюючись в історію виникнення гендерних стереотипів, можна зрозуміти їх природу та причини закріплення у соціально-генетичній свідомості людей. Для цього необхідно звернути увагу на актуальні та яскраво виражені в історії напрямки, в рамках яких формувалося та закріплювалося поняття соціально-психологічної характеристики гендерних стереотипів.

У кожній країні в різні історичні часи існували та існують сьогодні переваги та недоліки жіночих і чоловічих гендерно-рольових стереотипів. Як показують дослідження, першооснова процесу виникнення гендерних стереотипів припадає на період зародження релігії. На це вказують відомості про те, що жіночі стереотипи вперше зародилися в

країнах, чії традиції включають поклоніння божествам жіночої статі. Чоловічі стереотипи зародилися і стали більш сприятливими для країн, де довгий проміжок часу у формуванні історії людства функціонував на високому рівні так званий патріархат [1].

Науковці, провівши дослідження щодо виникнення та становлення гендерних стереотипів, визначили, що гендерні стереотипи – це перш за все сформовані у процесі історичного та культурного розвитку людства, узагальнені уявлення або переконання про те, як дійсно поводяться у процесі життєдіяльності чоловіки та жінки. У зв'язку з цим, цей термін варто відрізнити від поняття "гендерна роль", що означає набір очікуваних норм поведінки від чоловіків та жінок. Принципова відмінність між гендерними ролями і гендерними стереотипами в цілому полягає у тому, що гендерні ролі мають ситуативний характер. Гендерні ролі залежать від місця, часу, віку, соціального статусу учасників, характеру відносин між ними і безлічі інших умов. Гендерні стереотипи поширюються на всіх представників статі і в будь-яких обставинах.

На основі вищезазначеного термін "гендерні стереотипи" доречніше використовувати для позначення так званих гендерно-бінарних опозицій, які характеризують чоловічу та жіночу природу. Тут маються на увазі протиставлювані особистісні якості чоловічого і жіночого начал.

Уявлення про сукупність фундаментальних ознак чоловічої і жіночої природи простежуються в міфології, фольклорі, мистецтві та присутні в сучасній масовій культурній свідомості людей. Для кожної культурно-історичної спільності необхідним є окремий аналіз гендерних стереотипів і в тому числі гендерно-бінарних опозицій "чоловічого і жіночого начал" [5].

З літературних джерел відомо що, у більшості культур "чоловіче" ототожнювалося з духом, логосом, активністю, силою, культурою, раціональністю, світлом, наповненістю; "жіноче" – з матерією, хаосом, природою, пасивністю, слабкістю, емоційністю, темрявою, пусткою, безформністю. У стародавній міфології місяць, земля і вода трактуються як жіноче начало, а вогонь, сонце і тепло – як чоловіче. Чоловік виступає як носій активного, соціально творчого начала, а жінка – як пасивно-природна сила [5]. Це вказує на протилежні соціальні ролі, надані чоловікам і жінкам, в рамках міфологічного знання. Перші є переважно "інструментальними", а другі – "експресивними". Чоловік – це "годувальник", який в сім'ї здійснює загальне керівництво і несе головну відповідальність за дисципліну дітей; жінка повинна виконувати сімейно-побутові обов'язки та забезпечувати будинку душевне тепло і затишок. З цього контексту можна зробити висновок щодо розподілу функцій між чоловіками і жінками, про ієрархію у їх відносинах.

Соціальні психологи вважають, що дві основні причини, через які люди намагаються відповідати гендерним очікуванням, – це нормативний та інформаційний тиск. Термін "нормативний тиск" описує механізм того, як людина змушена підлаштовуватися під суспільні чи групові очікування, щоб суспільство не відкинуло її [2; 6]. В такому випадку покарання за відмову слідувати гендерно-стереотипним ролям може бути жорстоким. Перш за все, це різносторонній тиск з боку соціуму, але найбільш болісним для людини яка не приймає свою гендерно-стереотипну роль, є неприйняття, нерозуміння та відторгнення з боку референтної групи людей.

Соціально-психологічне значення гендерних стереотипів ґрунтується на функціонуванні в рамках певної культури та має тенденцію змінюватися, якщо в самій культурі відбувається ряд змін. У такому випадку з легкістю можна простежити зміну одних гендерно-значимих стереотипів іншими на протязі формування історії людства.

На основі вище вказаної інформації зрозуміло, що на сьогодні у кожному суспільстві існують різні гендерні ролі чоловіка і жінки у відповідності до їх статі. Кожна культура визначає свої особливі риси характеру, які відповідають певній статі. Тут беруться до уваги маскулінні та фемінні характеристики, що є психологічними властивостями, пов'язаними з тими гендерними ролями, які виконують чоловіки і жінки.

Дослідники, які вивчали особливості виникнення соціально-психологічних характеристик гендерних стереотипів, вказують на те, що з точки зору історії – більш природно, якщо культура є маскулінно орієнтованою, або патріархально. Гендерно-моральні стереотипи виступають однією із важливих складових соціально-психологічної характеристики гендерних стереотипів. На це вказують історичні відомості щодо витоків чоловічих домінант в культурі. У первісному суспільстві чоловік являв собою активне начало, він добував їжу і захищав від ворогів, в той час як жінка народжувала і виховувала дітей, готувала їжу і т.д. Жінка була залежною від чоловіка, від його сили і витривалості [7]. Отже, поступово відбувалося закріплення гендерних ролей, і разом з цим вироблялися гендерні стереотипи, що закріпили відмінності в поведінці чоловіків і жінок. У гендерно-моральних стереотипах, знаходить відображення пасивна роль жінки. Це пов'язано з тим, що пріоритетне місце у сфері моралі, відводилося таким цінностям, як індивідуальна свобода, володіння правами, рівність, автономія, свобода волі. Все це у повній мірі може бути реалізовано лише чоловіками. Жінка в часи зародження поняття гендер та гендерно-рольового стереотипу не розглядалася в якості повноцінного морального суб'єкта, їй було за-

боронено раціонально об'рунтовувати свої моральні дії та володіти такими чеснотами, як відповідальність, вірність моральним принципам і т.д.

Отже, однією із основних причин гендерної нерівності та подвійних стандартів у сучасному суспільстві є безпосереднє існування можливості зараження свідомості сучасного людства гендерними стереотипами, які негативно впливають на всі сфери життєдіяльності людини та суттєво перешкоджають повноцінному формуванню особистості.

З метою підтвердження теоретичних аспектів проблеми гендерних стереотипів нами було проведено емпіричне дослідження. Дослідження проводилося на базі ВНЗ: Вінницького педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Вінницького фінансово-економічного університету.

Перший етап експериментального дослідження передбачав вивчення гендерних стереотипів молоді методом фокус-групи. Метод фокус-груп, чи групове глибинне інтерв'ю, належить до числа так званих "гнучких" та якісних методів дослідження. Завданням якісних методів є формування списку так званих "гіпотез існування", тобто списку думок, оцінок чи висловлювань, що існують в суспільстві та мають не нульову ступінь поширення. Фокус-групове обговорення досліджуваної проблеми є набагато продуктивнішим, ніж з'ясування думок про неї методами анкетування й індивідуального інтерв'ювання. Розбившись на дві команди по гендерному аспекту, учасники повинні були уявити образ ідеального чоловіка і жінки. На думку обох команд (група юнаків 100%, група дівчат 72%), ідеальна дівчина повинна бути спортивної статури, висока, з правильними рисами обличчя, красива, доглянута, з довгим волоссям, незаміжня, освічена, добра, чуйна, ніжна, цілеспрямована, комунікабельна, впевнена в собі. На думку учасниць фокус-групи (84%), ідеальний чоловік повинен поєднувати в собі мужність, честь, гідність, освіченість, красу, терпіння, шик, досвід сексуальності, ласку. Чоловіки вважають (74%), що представник їхньої статі повинен бути в першу чергу освіченим, розумним, володіти декількома іноземними мовами, бути комунікабельним і відповідальним. Інша частина учасників (26%) підтримує думку, що він повинен бути спортивної статури, неодружений, мати стабільну хорошу роботу.

Результати по фокус-групі були підтверджені результатами за тестовою методикою "Дослідження особистісного семантичного диференціалу О.Л. Кустової", основним призначенням якої є дослідження гендерних стереотипів. По біполярних і уніполярних шкалах, утворених "особовими" прикметниками і описовими характеристиками, виділеними у вищевказаній методиці, оцінювалися задані образи, покладені в основу

факторного аналізу, який, у свою чергу, дав можливість отримати розгорнуту інтерпретацію в рамках досліджуваної проблеми. На цій основі, важливо згадати про наступний ряд факторів: оцінки загальної привабливості особистості, емоційності, соціального статусу, залежності, емпатійності, сучасності, фемінності (традиційно "жіночих" якостей), маскулітності (традиційно "чоловічих" якостей), андрогінності (гендерних нейтральних якостей), які дали можливість встановити, що гендерна ідентифікація своєї та протилежної гендерної ролі ґрунтується на активному функціонуванні у свідомості юнаків та дівчат гендерно-стереотипних установок. Даний умовивід був здійснений на основі аналізу експериментальних даних, наочно представлених у вигляді бальних оцінок.

Отже, було встановлено наступне: фактор оцінки загальної привабливості у юнаків (61,39), у дівчат (61,72); міра відмінності у бальних оцінках (0,33) незначна. З цього виходить, що обидві групи досліджуваних оцінюють свою гендерну роль вище, ніж протилежну, що вказує на так звану конкурентність у гендерних стосунках. Щодо фактору сили прояву особистісних характеристик, то у юнаків (69,58), а у дівчат (58,83). Міра відмінності у бальних оцінках (10,75) досить висока. Тут можна відмітити, що гендерний стереотип проявляється найбільш виражено, оскільки в цей чинник входили такі якості, як: упевненість, сміливість, сила особистості та ін., що стереотипно вважаються якостями властивими більше чоловікам, ніж жінкам.

Факторна оцінка емоційності у юнаків становить (55,66), а в дівчат (59,96). Міра відмінності у бальних оцінках (4,3) незначна. З цього виходить, що обидві сторони представників своєї статі здатні вільно виражати свої почуття і емоції. Це є головною запорукою психічного здоров'я, наявність якого вказує на відсутність труднощів у процесі взаємодії та спілкування з протилежною статтю, серед юнаків та дівчат.

Чинник соціального статусу у юнаків (73,23), а у дівчат (61,13). Міра відмінності у бальних оцінках (12,1) висока. Це вказує на характерну для юнаків соціальну мобільність, здатність конструювати та реалізовувати життєві плани у майбутньому. Чинник залежності у юнаків становить (46,7), а в дівчат (55,3). Міра відмінності у бальних оцінках (8,6) є середньою, що говорить про схильність дівчат менше вважати себе незалежним, на відміну від юнаків. Це можна пов'язати з тим, що вік від 18 до 20 характеризується встановленням міжособистісних відносин серед юнаків та дівчат, які ґрунтуються на взаєморозумінні, прихильності і повазі, але вільні від емоційної залежності.

Прояв емпатії у юнаків становить (56,65), а в дівчат (62,09). Міра відмінності у бальних оцінках (2,44) незначна. Це вказує на тенденцію

серед юнаків та дівчата в рівній мірі емоційно відгукуватися на переживання інших, людина то чи тварина. Дана сенситивність до переживання інших людей, здатність до безпомилкового розпізнавання емоційних станів оточення слугує здатності адекватно ситуації виражати емпатійність.

Чинник сучасності у юнаків (67,65), у дівчат (63,88). Міра відмінності у бальних оцінках (3,77). У зв'язку з присутністю в даному факторі критерію оцінки зовнішності, сексуальності, що є актуальним в рамках досліджуваної групи, важливо відзначити, що зовнішність у юнацькому віці дає можливість підняти статус юнака в очах оточення. Для юнаків поняття "величина" і "велич" є практично синоніми, що пояснює вираження різниці в виявлених оцінках.

Чинник фемінності у юнаків (45,51), у дівчат (65,58). Міра відмінності у бальних оцінках (20,07) висока. Слід зазначити, що в даному випадку оцінка чинника фемінності швидше невисока у юнаків, але висока у дівчат. Чинник маскулітності у юнаків (91,05), у дівчат (60,02). Міра відмінності у бальних оцінках (31,03) висока. Це вказує на те, що юнаки цієї вибірки відрізняються великою самоповагою. У ході аналізу отриманих результатів також було виявлено високий рівень самооцінки в сфері спортивних досягнень і власної зовнішності – фізичного Я. Чинник андрогінності у юнаків (65,69), у дівчат (67,59). Міра відмінності у бальних оцінках (1,9) невисока. Тобто обидва представники протилежних статей оцінюють себе як осіб, у яких на паритетних началах представлені істотні риси як маскулітного, так і фемінного типів. Звертаючи увагу на невелику різницю в показниках у юнаків, чинник маскулітності перевищує чинник фемінності всього на (10,96), чинник андрогінності у дівчат перевищує чинник андрогінності у чоловіків на (1,9). В такому разі в дівчат мужність і жіночність не протиставлена одна одній, дівчата належать до андрогінного типу, що має риси одної та іншої статі і є найбільш пристосованими до життя.

Висновки. У результаті аналізу експериментальних даних було отримано наступні результати: у свідомості сучасної молоді функціонують вагомі розбіжності сприйняття соціально-прийнятих моделей гендерної ролі чоловіка та жінки. Це стосується особистісної гендерної ідентифікації, розуміння і відповідного ставлення до осіб протилежної статі, яке має вираження в особистісних рисах і поведінкових проявах чоловіків та жінок. У ході експерименту було виявлено, що погляди досліджуваних ґрунтуються на соціально-типових образах сприйняття чоловічої та жіночої гендерної ролі. Юнаки сприймають свій чоловічий образ як набір рис, пов'язаний з соціально необмеженим стилем поведінки, компетенцією і раціональними здібностями, активністю і ефективністю, а дівчата в свою чергу

сприймають свій жіночий образ, навпаки, включаючи соціальні й комунікативні вміння, тепло й емоційну підтримку. Але важливо наголосити на тому, що у ході аналізу і порівняння результатів групи дівчат з результатами групи юнаків, було встановлено прагнення дівчат позбавитися стереотипного сприйняття своєї гендерної ролі. Це підтверджується тим, що дівчата проявили значну вираженість андрогінності. Отримані дані вказують на актуальність у сучасному суспільстві потреби боротьби з гендерними стереотипами та прагнення досягти гендерної рівності.

Факт того, що сучасні дівчата розвивають у собі фемінні і маскулінні якості та стають більш пристосованими до життя, вказує на те, що суспільно-гендерна рівність можлива. У зв'язку з цим, комплексне розв'язання проблем сталого розвитку суспільства стане можливим у процесі створення рівних прав для самореалізації особистості незалежно від її статі в будь-якій сфері життєдіяльності. Це у свою чергу призведе до бажаної демократизації суспільства, де не буде місця гендерним стереотипам, гендерній дискримінації та гендерної нерівності, де будуть надані представникам обох статей рівні права і рівні шанси на повноцінну життєдіяльність та свободу вибору.

Список використаних джерел

1. Берн Ш. Гендерна психологія / Ш. Берн. – СПб. : Прайм-Евразнак, 2001.
2. Кімелл М. Гендерне суспільство / М. Кімелл. – К. : Сфера, 2003.
3. Кон И. С. Ребенок и общество: историко-этнографическая перспектива / И. С. Кон. – М. : Наука, 1988.
4. Коннел Р. Современные подходы. Хрестоматия феминистических текстов. Переводы / Р. Коннел. – СПб. : Дмитрий Буланин, 2000.
5. Лавриненко Н. В. Гендерні стереотипи масової свідомості / Н. В. Лавриненко // Українське суспільство : моніторинг. – К. : Ін-т соціології НАН України, 2000.
6. Майерс Д. Соціальна психологія / Д. Майерс. – СПб. : Прайм-Евразнак, 2002.
7. Палуди М. Психологія жінки / М. Палуди. – СПб. : Прайм-Евразнак, 2003.
8. Williams J., Best D. Measuring Sex Stereotypes. A Multinational Study / J. Williams, D. Best. – Newbury Park : Sage Publications, 1990.

Spisok vikoristanix dzherel

1. Bern Sh. Genderna psihologija / Sh. Bern. – Spb. : Prajm-Evroznak, 2001.

2. Kimmel M. Genderne suspil'stvo / M. Kimmel. – K. : Sfera, 2003.
3. Kon I. S. Rebenok i obshhestvo: istoriko-jetnograficheskaja perspektiva / I. S. Kon. – M. : Nauka, 1988.
4. Konnel R. Sovremennye podhody. Hrestomatija feministicheskikh tekstov. Perevody / R. Konnel. – SPb. : Dmitrij Bulanin, 2000.
5. Lavrinenko N. V. Genderni stereotipi masovoji svidomosti / N. V. Lavrinenko // Ukraïns'ke suspil'stvo : monitoring. – K. : I-nt sociologji NAN Ukraïni, 2000.
6. Majers D. Social'naja psihologija / D. Majers. – SPb. : Prajm-Evroznak, 2002.
7. Paludi M. Psihologija zhenshiny / M. Paludi. – SPb. : Prajm-Evroznak, 2003.
8. Williams J., Best D. Measuring Sex Stereotypes. A Multinational Study / J. Williams, D. Best. – Nebury Park : Sage Publications, 1990.

Zelynska G.K. Socio-psychological characteristics of gender stereotypes of boys and girls. *We consider the specificity of the social and psychological characteristics of gender stereotypes. The social-psychological meaning and reasons for the use of gender stereotypes of young people at a personal, social group and community levels. It traces the stages of formation and consolidation of gender-role stereotypes in society, the source of which is historically constituted, social and genetic memory, through which the gender-stereotyped education of boys and girls. The tendencies of gender stereotypes to positive and negative consequences. Deals with that in terms of socio-psychological characteristics, gender stereotypes in understanding the quality and characteristics of the normative patterns of behavior, generalized thoughts, opinions, people's ideas about what different people from women. It has been shown that modern society is characterized by radical reassessment of the importance of gender-stereotyped role of established norms, standards and values of the opposite sex. Noted that the indicator really democratic society deemed realization of the idea of gender equality in mizhstatevyh relationships, providing both sexes equal rights, equal opportunities for free and valuable existence.*

Key words: Gender-role stereotypes, gender role, gender-binary oppositions, femininity, masculinity, androhidnist.

Отримано: 10.05.2014 р.

УДК 159.942.5:616.853

Зінченко А.

КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНОСТІ ХВОРИХ НА ЕПІЛЕПСІЮ

Зінченко А. Корекція тривожності хворих на епілепсію. У статті розглядається питання поширеності депресії серед хворих на епілепсію, описуються страхи пацієнтів та їх причини, зв'язок побую-